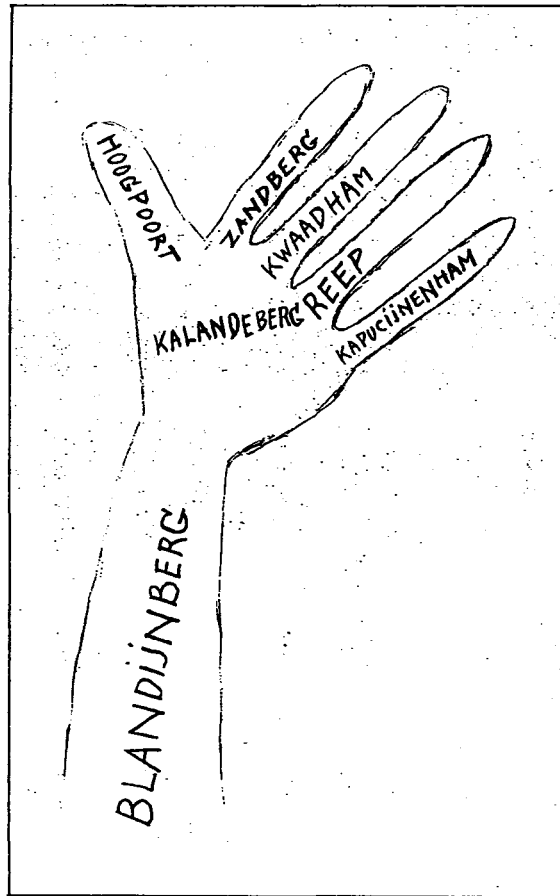

GANDA. GENT... DE KLEINE MAN ZEGT ER HET ZIJNE VAN !

De emancipatie is reeds zo ver gevorderd, dat er hier een vrouw aan het woord is !

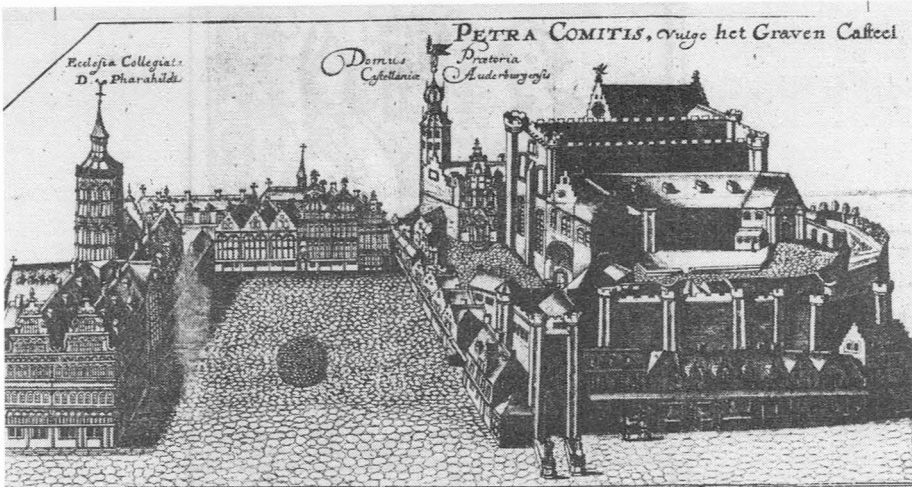
Het is niet omdat "Ganda" en "Gent" toevallig beiden met een "G" beginnen, dat deze twee benamingen een zelfde oorsprong hebben. Zij kunnen best geheel afzonderlijk ontstaan zijn...

Iedereen is het er over eens, dat de plaats, waar Leie en Schelde samenvloeiden reeds de naam "Ganda" bezat, op het ogenblik dat aldaar de Sint-Baafsabdij werd opgericht. Men denkt, dat het woord "Ganda" samenvloeiing zou betekenen. In zijn "Populaire beschrijving van de grond waarop de Stad Gent is gebouwd" uit 1950 vertelt L. Michel Thiery ons, dat de Blandinusberg eens tot de zeebodem heeft behoord ! "Blandinus" zou dus wel de blonde zandheuvel geweest zijn, die op een bepaald moment zijn hoofd boven water (de zeespiegel) heeft gestoken en daardoor schrill afstak tegenover zijn omgeving. Op de zuiderflank van de Blandijnberg vinden we Sint-Pieters-Aalst. Aalst betekent "wit" volgens Maurits Gysseling. Dit zou dus hetzelfde kunnen betekenen als "blandinus", doch misschien uit een andere periode ! De tegenhanger "Maalte" of "het zwarte" zou dan de betekenis van donker woud kunnen hebben ! Noordwaarts is het zeewater wellicht langer blijven stagneren en heeft zich vermengd met het zoete water van Lieve, Moere (Kale en Durme), Leie en Schelde, zodat een grote waterplas moet ontstaan zijn die men de "Kuip" heeft genoemd. De tijd is niet zo lang voorbij, dat het noordelijk deel van Gent doorspekt was met waterloopjes. Nog verscheidene straatnamen herinneren ons aan laaggelegen vochtige gronden : de *Baaisteeg*, de *Korte Meer*, het *Meerhem*, de *Minnemeers*, de *Nederpolder*, *Onderbergen*, de *Onderstraat* en de *Poel*. Ten westen van het oude Gent vallen ons van noord naar zuid de volgende oude plaatsnamen op : *Evergem*, *Wondelgem*, *Westergem*, *Kolegem*, *Rooigem*, *Ekkergem*, *Sint-Pieters-Aaigem*, *Duddegem* en *Zevergem*. Nog meer westwaarts zien wij : *Zomergem*, *Lovendegem*, *Oostergem* en *Landegem*. Ten noord-oosten van het oude Gent vinden wij : *Puigem*, *Ledergem* en *Zingem-* (kouter) en ten zuid-oosten vinden wij : *Geizegem* en *Hukkelgem*. In de oude Gentse stadskuip bespeuren wij echter geen enkele plaatsnaam eindigend op -gem. Er werden te Gent ook nooit Romeinse bouwwerken opgegraven. De Franse benaming "Gant" betekent handschoen en het woord is van Germaanse oorsprong. Waarschijnlijk zijn de woorden "gant", "want" (handschoen zonder vingers, met enkel een duim) en "hand" verwante woorden. Hand komt voor in de benaming van de Westvlaamse gemeente *Handzame*. Dit zou vroeger een landtong geweest zijn met een kleine haven. De betekenis van (*h*)*Antwerpen* wordt enkel

verklaard door de legende van Brabo. De benaming “werp” zou van Franse oorsprong zijn. Drie maal komt er dus zeewater en misschien reeds een haven bij te pas ! Moesten wij, ten tijde dat de zee zich terugtrok, ons op de top van de Galgenberg, de Geuzenberg, de Sint-Amansberg of de Ledeburg kunnen begeven, dan zouden wij zonder twijfel een machtig schouwspel zien, waarbij de aarde als een reusachtige hand uit het water opduikt. Geprojecteerd op ons huidig stratenpatroon zouden wij deze reus-hand als volgt situeren : de voorarm = de Blandijnberg; de handpalm = de Kalandberg en omgeving; de duim = de Hoogpoort; de wijsvinger = de Zandberg; de middenvinger = Kwaadham; de ringvinger = de Reep; de pink = de Kapucijnenham. Wij zouden het woord “want(da)” of het woord “gant(da)” uitschreeuwen !!!...

Volgens de “van Dale” betekent “gent” een mannetjesgans. Het woord “gans” vinden we te Gent terug in de oude straatbenaming “Ganzendries”. Men weet, dat in onze streken, ten tijde van de Romeinen, ganzen werden gekweekt waarmee men te voet naar Rome trok, alwaar men verlekkerd was op de ganzelever, van deze uit onze streken afkomstige ganzen ! De

Links de toren van de kerk die toegewijd was aan de heilige Farahilde, aan het Sint-Veerleplein, uit de Flandria illustrata van Antonius Sanderus.

levensreis, die deze ganzen moesten maken (de weg van de wieg tot het graf) is verzinnebeeld op het Ganzenbord uit het oude Ganzen spel, dat de meeste onder ons nog wel zullen kennen. Een dries was vroeger een braakliggend stuk grond in de vorm van een driehoek, ontstaan door het getraptel van mens en dier op een plaats waar drie wegen samenkwamen. In veel gevallen groeide deze dries uit tot het dorpsplein. De Ganzendries was waarschijnlijk een plaats waar ganzen werden gekweekt of het driehoekig stukje niemandsland, waar de kudde ganzen kwam grazen. Deze Ganzendries moet waarschijnlijk veel noordelijker gezocht worden dan de huidige Ganzendriesstraat. Momenteel bestaat nog een herberg met als uithangbord "Ganzendries" aan de hoek Patijntjesstraat/Aaigemstraat. Vóór de bouw van het Sint-Pietersstation begon aldaar de Ganzendriesstraat en moest men doorheen de spoorboom om het huidig nog bestaande deel van de straat te bereiken. De patroonheilige van de nu niet meer bestaande kerk van de Graven van Vlaanderen wordt met een gans afgebeeld! Sinte Veerle of Sinte Farahilde was geboren en leefde in het latere Lotharingen. Zij overleed rond het jaar 750, toen ze bijna 90 jaar oud was. Zij werd door haar vader, een machtig prins uit Lotharingen, tegen haar wil in uitgehuwelijkt, doch wist maagd te blijven. Als mirakel wordt ons een verhaal opgedist, waarbij zij de stoffelijke resten van een gans terug tot leven wist te wekken! Sommigen spreken van een wilde gans, anderen spreken van een trapgans. De trapgans zou één van de grootste vogels ter wereld geweest zijn, waarvan het model van de poten zeer veel gelijkenis vertoonde met dat, van de poten van de wilde ganzen en de boerenganzen. Sommigen verklaren haar naam als volgt: Farahilde = Hilde + vaar = heilige vaart. Zij werd aangeroepen tegen kinderziekten; veeplagen; reisperikelen; peri-

De H. Farahilde wordt samen met de H. Gregorius gevierd op 4 januari.

kelen bij onze *laatste reis*; huiselijke twisten. Zeer opvallend liet Boydin van der Luere of Boudewijn van der Lore(n) zich op het einde van de 14de eeuw door het levensverhaal van Sinte Veerle inspireren, toen hij het verhaal dichtte van de "Maagd van Gent" : het woud = het Eekhout; de open plek = de Ganzendries; de tuin met omheining = de tuin waarin de wilde ganzen werden opgesloten; het zwarte kleed = het rouwkleed van de maagd-weduwe; de aanwezigheid van verschillende heiligen = haar titel van *Sinte-Veerle*; de vlag en grafelijke kroon van de leeuw = haar verwantschap met de eerste Graven van Vlaanderen, die eveneens uit Lotharingen afkomstig zouden geweest zijn; enz. Als modesnufje uit die tijd, werd enkel de verouderde witte gans, die wel als een uitstekend waker gekend is, door een witte leeuw vervangen ! De herder, die in de oudheid met zijn kudde ganzen (gent's) op weg naar Rome, zal men eveneens "gent" hebben genoemd en ook de plaats, van waar de man kwam, zal men naar analogie "Gent" hebben genoemd !...

Nadat verschillende afzonderlijke woonkernen tot één geheel waren vergroeid, heeft de naam "Gent" het op de andere namen gewonnen, heeft alle rechten gekregen en deze tot op heden behouden !...

BIBLIOGRAFIE

- "De Geschiedenis der Schelde" door Floris Prims, in : "Tijdschrift van het Aardrijkskundig Genootschap van Antwerpen", Bdl. LVII, 2e Afl., 1937.

Café "Ganzendries" op de hoek van de Patijntjestraat en Aaigemstraat.

- "De Maagd van Gent", door Maurits Van Wesemael, in : "Ghendtsche Tydinghen", nov. 1975.
- "De Maghet van Ghent zeshonderd jaar jong 1381-1981", door W. Vlerick, in : "G.O.V. Heraut", 1.9.1981.
- "De Voorgeschiedenis van Gent", door Prof. Dr. S.J. De Laet, samenvatting van voordracht van 30.1.1949 in de Stadsboekerij gehouden.
- "De vroegste geschiedenis en het ontstaan van de Stad Gent", door A. Verhulst, in : "Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent", Gent, 1972.
- "Generale legende der heylighen", door P. Petrus Ribadineira en Rosweyde, Antwerpen, 1629 (tweede druk).
- "Gent in de Literatuur en de Folklore", door Prof. Dr. De Keyser.
- "Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten", door Eug. De Seyn, Brussel, z.d.
- "Het Ganzenbord", door Frans Van Bost, onuitgegeven.
- "Het Stekene Vaardeken, het vergeten vaardeken !" door Suzanne Janssens, in "Ghendtsche Tydinghen", 15.5.1987.
- "Over Boerenganzen en Grauwe Ganzen", door drs. B. Bergsma, in : "Hamster", juli-augustus 1974.
- "Populaire beschrijving van de grond waarop de stad Gent is gebouwd", door L. Michel Thiery, Gent, 1950.
- "Speurtocht in het vroege verleden van Gent en omgeving", door Maurits Gysse-ling, in : "De Oost-Oudburg", 1980.
- "Uit de vroege geschiedenis van Gent en de Oost-Oudburg" door Maurits Gysse-ling, in : "De Oost-Oudburg", 1986.

- "Volkscundige kalender voor het Vlaamsche land", door Gab. Celis, pr., Gent, 1923.

Suzanne JANSSENS
6.11.1988

"GHENDTSCHÉ TYDINGHEN" OP COMPUTER

Ons lid de Heer **Mark Rummens** heeft met zijn personal computer alle jaargangen van "Ghendtsche Tydinghen" in een bestand opgeslagen. Hij gebruikte als programma dBaseIIIplus en werkte met 5.25 inch diskettes. Leden die geïnteresseerd zijn kunnen gratis een copie nemen. Telefonisch contact met de Heer Rummens kan op het nummer 21.10.98 (na 19 uur) vanaf 8 augustus a.s.

Voor de geïnteresseerden laten wij hier enkele details volgen.

Bestand opgemaakt met programma dBaseIIIplus op 5.25 diskette. Opgenomen werden alle artikels vanaf de eerste jaargang (1972) tot het laatst verschenen nummer, behalve :

- mededelingen
- aankondigingen
- bibliografie
- puzzels

De naam van het bestand is GHENDTTY.dbf.

De records hebben zes velden :

1. IDFCODE (identificatiecode) = een codegetal bestaande uit twee getallen van elk twee cijfers waardoor het artikel inhoudelijk geïnclassificeerd wordt. Er wordt een dubbele code gehanteerd omdat een bijdrage vaak in meer dan één deelgebied thuishoort (bv. een bijdrage over de gebroeders VAN EYCK hoort zowel bij 08 biografieën als bij 63 plastische kunst).

2. AUTEUR = naam en voornaam van de auteur. Deze wordt zoveel mogelijk voluit vermeld, ook als in de publicatie enkel initialen gebruikt werden. Ingeval van schuilnaam wordt de echte naam vermeld, gevolgd door de schuilnaam. Bij opname van vroegere artikels wordt de naam van de oorspronkelijke auteur vermeld als de bijdrage letterlijk werd overgenomen (bv. de artikels van Pierre KLUYSKENS), maar de naam van de actuele auteur als de bijdrage herwerkt of aangevuld werd (bv. Hugo Collumbien bij de Inventaire Archéologique).